

Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi

Volume: 40, Winter-2018, p. (101-110)

ISSN: 1308-6200 DOI Number: 10.17498/kdeniz.481741

Research Article

Received: November 12, 2018

Accepted: December 05, 2018

This article was checked by iThenticate.

## TÜRK DÜNYASINDA SAĞLIK TURİZMİ<sup>1</sup>

### HEALTH TOURISM IN TURKISH WORLD

### ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫЙ ТУРИЗМ В ТЮРКСКОМ

Hürriyet ÇİMEN\*

#### ÖZ

Sağlık turizmi, gelir ve katılımcı sayısı bakımından önemli bir turizm çeşidi haline gelmiştir. Önümüzdeki yıllarda gelişmesinin artarak devam etmesi beklenmektedir. Sağlık turizmi üç farklı amaç için gerçekleşmektedir. Bunlardan birincisi medikal turizm, ikincisi kaplıca ve spa-wellness, üçüncüsü yaşlı ve engelli bakımı turizmidir. Sağlık turizminde önde gelen ülkeler sırasıyla Hindistan, Singapur, Malezya, G.Afrika ve Türkiye şeklinde sıralanmaktadır. Türkiye dünya sağlık turizmi içinde beşinci sırada yer almaktadır. 2013 yılı itibariyle Türkiye'ye üç yüz bin üzerinde hasta girişi olmuştur. Almanya, Hollanda, Avusturya, Irak ve Belçika ağırlıklı olan hastalar daha çok göz, diş, ortopedi ve plastik cerrahi alanlarında hizmet almaktadır. Türkiye'de ki önemli destinasyonların başında Antalya ve İstanbul gelmektedir. Türk dünyasında ise sağlık turizmi henüz istenilen seviyede değildir. Sağlık turizminin gelişen trendine uygun olarak Türk dünyasında da gelişmesi için Türkiye öncülük edebilir. Türkiye'deki başarılı örnekler model alınabilir. Türk dünyasındaki potansiyel hekim sayısı, tesis kapasitesi ve coğrafi yakınlık göz önüne alındığında geliştirilmesi gereken turizm türleri belirlenerek ortak projeler geliştirilmelidir. Böylece diğer ülkelerden gelecek olan turistlerin yanı sıra Türk dünyası kendi içinde bir dolaşım ağı oluşturabilecektir. Bu sayede Türk dünyasının bütünleşmede sağlık turizminin de etkisi söz konusu olabilecektir.

Bu araştırmanın amacı; Türk Dünyasında sağlık turizmi farkındalığını artırmaktır. Bu sayede Dünya turizm gelirinde önemli yeri olan sağlık turizminden Türk Devletlerinin kendi aralarında hasta göndererek bu pazardan pay lamalarının yanı sıra kültürel bütünleşmeye de katkı sağlamaları açısından önemli görülmektedir.

<sup>1</sup> Bu makale International Congress on Vocational and Technical Sciences kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

\* ORCID: 0000-0001-6107-2444 Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, [hurriyetcimen@ardahan.edu.tr](mailto:hurriyetcimen@ardahan.edu.tr)

**Anahtar Kelimeler:** Türk Dünyası, sağlık, turizm, sağlık turizmi, kaplıca turizmi, spa-wellness.

### ABSTRACT

Health tourism has become an important tourism kind in respect to revenue and the number of participant. It is supposed that it will go on developing increasingly within the next years. Health tourism has actualised for three different purposes. The first of them is Medical tourism, the second one is thermal spring and spa-wellness, and the third one is the tourism of elderly care and disabled care. The leading countries in health tourism are India, Singapore, Malaysia, South Africa and Turkey respectively. Turkey is on the fifth rank in World Health Tourism. More than three hundreds patience acceptance have been taken place to Turkey by year of 2013. Patiences usually from Germany, Holland, Austria, Iraq and Belgium utilize a service related to generally eye, tooth, orthopedics and plastic surgery filed. The vital leading destinations are Antalya and Istanbul in Turkey. In Turkish world, health tourism is not suitable yet. According to the development trend of health tourism may lead to the development of Turkey in the Turkish world. Successful examples can be models in Turkey. Considering the number of potential physicians, facility capacity and geographical proximity in the Turkish world, joint projects should be developed by identifying the types of tourism to be developed. Thus, the Turkish world as well as the tourists coming from other countries will be able to create a network of roaming in itself. In this way, health tourism may have an impact on the integration of the Turkish world.

The aim of this study is to increase the awareness of the perception of health tourism. Thus, it will be possible that Turkish world having an importance role in World Tourism sector will take place in health tourism among the leading countries through the advantages of Turkey's present background.

**Keywords:** Turkish world, health, tourism, health tourism, termal tourism, spa-wellness

### АННОТАЦИЯ

Оздоровительный туризм стал важным видом сектора с точки зрения доходов и количества участников. Ожидается, что развитие этого сектора продолжится и в ближайшие годы. Оздоровительный туризм реализуется в трех разных целях. Первый это медицинский туризм, второй - спа и сра-велнес, третий - туризм для престарелых и инвалидов. ведущими странами в области оздоровительного туризма являются Индия, Сингапур, Малайзия, Южная Африка и Турция. Турция занимает пятое место в мировом секторе этой области. По состоянию на 2013 г., Турцию посетило более трехсот тысяч пациентов. Пациенты из Германии, Нидерландов, Австрии, Ирака и Бельгии обслуживаются в основном в области глазны болезней, стоматологии, ортопедии и пластической хирургии. Во главе этого сектора стоят Анталия и Стамбул. Однако, в турецком мире оздоровительный туризм еще не достиг желаемого уровня. В соответствии с меняющимися тенденциями оздоровительного туризма Турция может стать лидером в развитии этой области в тюркском мире. Успехи Турции могут стать примером для других государств. Учитывая количество потенциальных врачей, возможности учреждений и географическую близость к тюркскому миру, следует разрабатывать совместные проекты, определяя виды туризма, которые необходимо развивать. Таким образом наряду с приезжими туристами, страны тюркского мира сами могут создать и развивать сеть внутри себя.

Этим же способом оздоровительный туризм также может оказать влияние на интеграцию тюркского мира.

Цель этого исследования, повысить осведомленность об оздоровительном туризме в тюркском мире. Таким образом, оздоровительный туризм считается важным с точки зрения культурной интеграции тюркского мира. В добавок к этому, с целью получения доли от этого рынка, можно обменяться туристическим потоком между собой.

**Ключевые слова:** тюркский мир, здоровье, туризм, оздоровительный туризм, бальнеологический туризм, spa-wellness.

## 1. Giriş

Günümüz küresel dünyasında sağlık sorunları giderek artmakta, bunun yanında sağlık konusunda bilinç te artmaktadır. Bu koşullar ışığında sağlık turizmine katılan birey sayısı turizm ortalamasının üzerinde gelişmektedir. Bunu bir fırsat olarak değerlendirilebileceği göz önünde tutulur ise, Türk dünyasında yer alan ülkelerin kendi koşullarını (alt yapı, insan kaynakları, doğal kaynaklar gibi) dikkate alarak sağlık turizminde kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Özellikle Türk dünyası arasında geliştirilecek olan sağlık anlaşmaları kendi içinde sağlık turizminin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bunun yanında uzmanlaşmalar sonucunda dünya pazarında da rekabet olanağı bulunabilecektir. Her turizm çeşidinde olduğu gibi sağlık turizminin bir destinasyonda gelişebilmesi için destinasyonun birtakım yatırımlar yapılması gerekmektedir. Ulaşım olanağının artırılması, konaklama, sağlık tesisleri ve bilinirlik düzeyinin artırılması gibi yatırımlar potansiyel turizm hareketini turizm talebine dönüştürecektir. (Çimen, 2013;107).

Sağlık turizminde yer alan hizmetlerin çeşitliliği hemen hemen her ülkenin bu alanda gelişmesine olanak sağlamaktadır. Tıbbi müdahaleler gibi profesyonel operasyonların dışında turizmcilerin maksimum kar sağlayabilecekleri kaplıca, spa ve wellness turizmi oldukça cazip durumdadır.

Sanayi toplumunda, özellikle zihinsel ve fiziksel rahatlamayı sağlayacak özellikte olan tatil son derece ilgi görmektedir. Bu durum, wellness turizminin gelecekte daha çok tercih edileceğini göstermektedir.

Sağlık turizminin tanımı yapılacak olursa; sağlık turizmi, sağlığın korunması, iyileştirilmesi ve hastalıklardan kurtulunması amacıyla, yaşanılan yer dışına seyahat edilerek en az yirmi dört saat kalınması ve sağlık hizmetlerinden yararlanan turizm türü olarak tanımlanabilir (Kördeve,2016:53). Medikal, yaşlı ve engelli bakımı turizminin dışında kalan birçok sağlık turizmi uygulamasında kür tedavisi yapılmaktadır. Kür tedavisi, mineral bakımdan zengin kaplıca suyu, deniz suyu, çamur ya da bitkilerin solunum yolu, içerek ya da cilde sürülme şeklinde gerçekleştirilen uygulamaların genel adıdır ([www.saglikturizmi.org.tr](http://www.saglikturizmi.org.tr)).

Türk dünyasının her şeyden önce kültürel ve kökensele yakınlığı sağlık turizminde başka ülkelerin tercih edilmesinden önce kendi aralarında gelişmesine olanak sağlamaktadır. Bunun yanında Türk dünyasında turistik seyahatlerin istenilen düzeyde olmaması Sağlık turizminin bu konuda öncü olmasına ya da bu boşluğu doldurmasında etkili olacağı umulmaktadır. Diğer yandan Dünya sağlık turizminin ekonomik boyutu göz ardı edilmeyecek kadar büyüktür.

## 2. Sağlık Turizmi

Bedensel ve zihinsel sağlığın korunması ya da iyileştirilmesi amacıyla yapılan konaklamalı seyahatler sağlık turizmi olarak tanımlanmaktadır. Sağlık turizminin daha iyi anlaşılabilmesi için türleri ve içeriğinden bahsetmek gerekmektedir. Sağlık turizminin amaçları ve uygulamaları bakımından bir birinden ayırmak gerekirse; medikal turizm, kaplıca turizmi, spa-wellness, yaşlı bakımı ve engelli turizmi başlıkları altında toplanabilir (Aydın ve Şeker, 2011:6).

Sağlık turizminde sunulan hizmetleri daha belir bir şekilde tanımlaması Tontuş tarafından yapılmış olup aşağıdaki gibidir ([www.saturk.gov.tr/images/pdf/tyst/03.pdf](http://www.saturk.gov.tr/images/pdf/tyst/03.pdf)):

- **Sağlığı Geliştirmeye Yönelik Hizmetler;** (Alternatif tamamlayıcı, SPA Wellness, termal kaynaklı sağlık, bitkisel tedavi, masaj vb)
- **Tedaviye Yönelik Hizmetler;** Medikal Turizm (estetik, ameliyat, kalp ameliyatı, göz ameliyatı, organ nakli, kanser tedavisi vb.)
- **Rehabilitasyon Hizmetleri;** (postop bakım, diyaliz, bağımlılıkla mücadele programı gibi)
- **Yaşlı ve Engelli Bakım Hizmetleri;** Herhangi bir şikâyeti olmayan ileri yaş bireylerin geçici süreli bir başka ülkeye bakım amaçlı seyahatlerinde verilen hizmetler.

### 2.1. Medikal Turizm

Hastalıklı kişilerin ucuz ya da daha başarılı yapabildikleri tıbbi operasyonlar için yapılan konaklamalı seyahatleri içermektedir (Noree, vd., 2015). Bu turizm türünde daha çok uluslararası seyahatler söz konusudur. Bunun en önemli nedeni tedavi maliyetidir. Diğer yandan hastanın operasyona psikolojik olarak hazırlanmasında daha başarılı olabilmektedir. Genellikle, kardiyovasküler cerrahi, radyoterapi, radyocerrahi, transplantasyon, infertilite – tüpbebek, estetik cerrahi, göz, diş, diyaliz tedavileri medikal turizm içinde yer almaktadır (Aydın ve Şeker, 2011:6). Medikal turizmin ekonomik büyüklüğü altmış milyar dolara ulaşmaktadır (WHO, 2016). Katılımcı birey sayısı az olmasına karşın kişi başına harcama bakımından oldukça yüksek değere sahiptir. Ancak katma değer ve çarpan etkilerinin daha net bir şekilde ortaya çıkarılması ekonomik öneminin belirlenmesinde yararlı olacaktır (Baysal ve Çimen, 2016).

Medikal turizmi genel olarak ileri tedaviler (Kardiyovasküler Cerrahi, Radyoterapi, cyberknife vb.), transplantasyon, infertilite ( Tüp bebek İVF uygulamaları ), estetik cerrahi, göz, diş, diyaliz tedavileri vb. hizmetleri kapsamaktadır. Daha ayrıntılı hizmetler ise ([www.healthtourism.com](http://www.healthtourism.com)):

- Trafik kazası tedavileri,
- Estetik - plastik cerrahi
- Anesteziyoloji
- Bariatrik cerrahi
- Kemik iliği nakli
- Kanser tedavisi
- Kalp cerrahisi
- Kalp damar hastalıkları
- Diş bakımı
- Cilt hastalıkları

- Böbrek yetmezliği
- Kulak burun boğaz
- Metabolizma hastalıkları
- Göz cerrahi
- Doğurganlık tedavileri
- Saç nakli

Medikal turizm 2015 yılı itibariyle 70 milyar \$ ekonomik hareketlilik yaratmıştır (Baysal, 2016). Sağlık turizm destinasyonları gelişmemiş ülkelerde yer almaktadır. Bunun en önemli nedenleri bu ülkelerdeki maliyet düşüklüğüdür. Bu konuda Türkiye ve diğer Türk devletlerinin bu konuya eğilmeleri ekonomik gelir elde etme açısından dikkate değerdir.

## 2.2. Yaşlı ve Engelli Bakımı Turizmi

Kendi başlarına asgari yaşam gereksinimlerini yerine getiremeyen bireylerin (yaşlı ya da engelli) yaşamlarını sürdürebilmeleri için yaşadıkları yer dışında hizmet sunulması işlemidir. Tedavi ve bakımlarının iklim ya da hava değişikliği amacıyla yaşadıkları yerler dışında devam edilmesini içerir (Kördeve, 2016: 54). Klinik özellikleri olan geriatri tedavi merkezlerinde ve rehabilitasyon merkezlerinde gerçekleştirilir (Aydın ve Şeker, 2011:6).

Yaşlı ve engelli bakım turizminin temelinde bakıma muhtaç kişilere aşağıda yer alan hizmetleri sunmak yer almaktadır:

- İleri yaşta kişiler ya da engelliler için özel koşullarda yapılan turizm ( gezi turları, meşguliyet terapileri )
- Yaşlı ya da engelli bakımı hizmetleri ( bakım evlerinde veya rehabilitasyon hizmetleri )
- Klinik otelde rehabilitasyon hizmetleri yürütülmektedir.

## 2.3. Kaplıca- Spa- Wellness Turizmi

Bin yıllardır uygulanana gelmiş olan kaplıca turizmi, sıcak ve mineral bakımından zengin yeraltı sularının bir takım hastalıkların tedavi edici özelliklerinden yararlanmak amacıyla kurulmuş olan tesislere yapılan konaklamalı seyahatleri ifade etmektedir. Genellikle romatizma, kireçlenme ve kas ağrılarına iyi gelmektedir. İçinde sıcak su havuzlarının yanında gaz ve çamur banyoları da bulunabilmektedir. Kaplıca turizmi sağlık için yapılmakta ve içinde kür bulunmaktadır (Baysal ve Çimen, 2016).

Kaplıca turizminde önde gelen ülkeler Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Avusturya, Bali ve Maldivler olarak sıralanmaktadır (Özer ve Songur, 2013: 74).

Medikal, yaşlı ve engelli bakımı turizmini dışında kür tedavilerini içinde barındıran çok bilinirliği ve uygulanması bakımından kaplıca turizmi olarak da kabul gören ancak kaplıca dışında da uygulanabilen tedavileri içeren sağlık turizmi çeşitleri bulunmaktadır. Bu turizm türleri fizyoterapiler, talosoterapiler, hidroterapiler, balneoterapiler, peloidoterapi, klimaterapi ve üvalizm şeklinde gerçekleştirilmektedir (Özsarı ve Karatana, 2013:139).

Üvalizm, bitkilerin tedavi edici özelliklerinden yararlanılarak uygulanan kürlerdir. Bu uygulama üç şekilde yapılabilir. Birincisi bitkilerin esansları buharlaştırılarak sonum yolu ile alınır. İkincisi bu bitkilerin suları içilir. Üçüncüsü bu bitkilerin özleri cilde sürülmesi şeklindedir (Özsarı ve Karatana, 2013:139).

Fizyoterapi, bireylerin hareketlerini kısıtlayan kas, doku ve sinir kaynaklı durumların iyileştirilmesi için uygulanan hareket programını ifade etmektedir.

Talosoterapi, deniz suyunda bulunan minarelerden yararlanmak amacıyla uygulanan kürdür. Bu kür içinde serbest deniz banyosu, deniz kaplıca kürleri, deniz suyu

içme kürleri, deniz çamuru kürleri, solunum yolu ile kür ve deniz iklim kürleri yer almaktadır (Özsarı ve Karatana, 2013:139).

Hidroterapi, ağrıları hafifletmek ve fiziksel rahatlık sağlamak için suyun (sıcak, soğuk, buhar veya buz halinde) kullanılmasıdır. Basınçlı su püskürtülerek masaj yapılması, havuz tedavisi kas gücünü yükseltmek için, banyo terapisi romatizma ve artrit ağrılarını azaltma, rahatlama ya da ateş düşürmek için uygulanır (Özsarı ve Karatana, 2013:139). Benzer nedenlerle nem kompresi de uygulanır. Buhar ve sauna terapisinde toksinlerin atılması sağlanır. Diğer yandan buhar tedavisine bitkiler eklenerek solunum yolu enfeksiyonları da tedavi edilir (Baysal ve Çimen, 2016).

Balneoterapi, termal ve/veya mineralli suların, peloidlerin ve dozları belirlenmiş, banyo, paket, içme ve inhalasyon (Termomineral su zerrecikleri ile yapılan soluma uygulamalarıdır) uygulamaları şeklinde, düzenli aralıklarla seri halde tekrarlanarak kullanılmasıyla, belirli bir zaman aralığında ve kür tarzında gerçekleştirilen bir uyarı-uyum tedavisidir (Özsarı ve Karatana, 2013:139). Toprak, su (deniz) ve iklim kaynaklı doğal iyileştirici (terapötik) etkenlerini içermektedir.

Peloidoterapi, çamur banyosu olarak ta adlandırabileceğimiz bu uygulamalarda mineralli bataklar, deniz ve delta balçıkları ve termomineral suyla karıştırılmış şifalı topraklar kullanılmaktadır. Peloid, doğal jeolojik ve biyolojik olaylar sonucunda oluşan yer altı ve deniz kaynaklı organik ve/veya inorganik maddeleri içeriğinde barındırmaktadır. Romatizma, kadın hastalıkları ve deri hastalıklarında tedavi edici olmaktadır (Baysal ve Çimen, 2016).

Klimaterapi, hava sıcaklığı, nemi, rüzgâr şiddeti ve hızı, güneş ışınımı ve benzeri iklimsel faktörlerin sistematik, dozlanmış, kür tarzında uygulanmasıdır (Özsarı ve Karatana, 2013:139). Ekzema, akne (A. vulgaris, A.Conglobata), psöriasis (R Vulgatis, Parapsoriasis), nörodermit, kronik rezidüel ürtiker, lokomotor sistem hastalıkları'nın tedavisi sağlanmaktadır. Kompanse kalp yetmezliği fonksiyonel dolaşım bozukluğu, esansiyel hipertansiyon, varisler, periferik arter hastalıkları, esansiyel hipotansiyon (özellikle ortostatik), mide-barsak -metabolizma hastalıklarının tedavisinde daha çok balneoklimaterapi (banyo ve iklim kürleri) ağırlıklı uygulamalardan başarılı sonuçlar alınmaktadır (Baysal ve Çimen, 2016).

SPA, (salus per aquam) Latince su ile gelen sağlık anlamına gelen sözcüklerin baş harflerinden oluşmaktadır. İlk zamanlarda yalnızca kaplıca suyunun şifası üzerine yoğunlaşılana bu turizm türünde günümüzde spa ve wellness uygulamaları da eklenerek daha zengin ve tatmin edici bir boyut kazandırılmıştır. Spa yalnızca su ile yapılan tedavidir. Suyun akıtılması, damlatılması, duşlama ve püskürtülmesi ile uygulanmakta idi bu uygulamalara masaj, aroma, çamur ve güzellik kürleri de eklenmiştir (Özsarı ve Karatana, 2013:139).

Wellness turizmi kaplıca turizminden bağımsız olmasına karşın ürün çeşitlendirilmesi yaklaşımı ile kaplıca turizmi hizmeti veren tesisler de uygulanmaya başlanmış ve kaplıca turizmi ile bir bütün olarak görülmüştür. Bu sayede kaplıca suyunun yanında fiziksel ve zihinsel rahatlama olanakları oluşturulmuştur. Wellness'ta tüm sağlık uygulamalarının sonucunda zihinsel dinlenmenin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu nedenle çağımızın sağlık turizmine karşılık gelmektedir.

İngilizce well being (iyi hissetme) ve fitness (formunu koruma) sözcüklerinin birleştirilmesi ile 1959 yılında Halbert tarafından ortaya atılmıştır (Ergüven, 2015:36). Sağlık sorunu olmayan bireylerin kendini iyi hissetmek adına yaptıkları uygulamaları içermektedir. Bu wellness uygulamaları sonucunda bireyler esenlik içinde, yaşam sevinci yüksek hale gelmektedir. Wellnessin içinde beslenme, fiziksel ve zihinsel aktivitelerin

yanında mental destekler de söz konusudur. Wellness uygulamalarının sürekli yaşanılan yerlerin dışında yapılması daha başarılı sonuçlar almayı kolaylaştırmanın yanında turizm literatürünün de konusu olmasına neden olmuştur (Baysal ve Çimen, 2016).

Diğer yandan kaplıçalarda yoğunlukla olmakla birlikte diğer uygulamalarda destek hizmetleri ve fizik tedavi uygulamaları yapılabilmektedir. Bu kapsamda fizik tedavide elektro tedavi, egzersiz tedavisi, masaj gibi uygulamalar yer almaktadır. Destek uygulamalarında ise sağlık eğitimi, diyet uygulamaları, günlük yaşam aktivitelerinin düzenlenmesi, davranış değiştirme ve psikolojik destekler yer almaktadır (Özsarı ve Karatana, 2013:139).

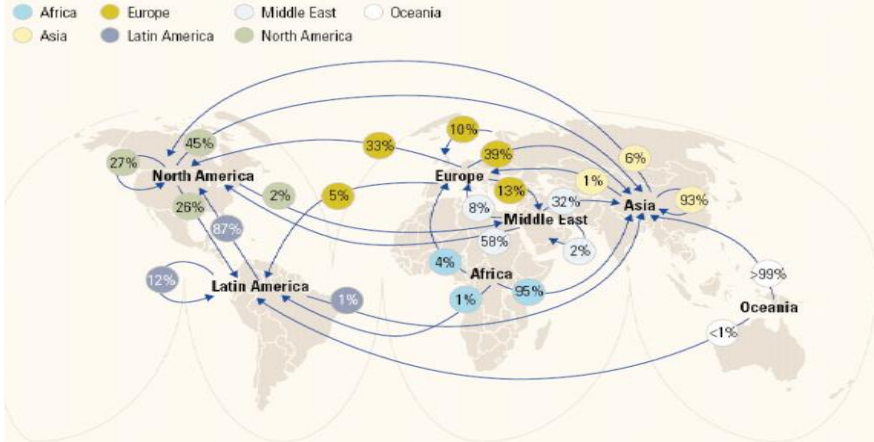
### 3. Dünya Sağlık Turizmi İstatistikleri

Dünya sağlık turizminde önemli ülkeler incelendiğinde yalnızca Türkiye'nin bu listede yer aldığını görmek mümkündür. Dünya sağlık turizminde önde gelen ülkeler (www.healthtourism.com):

1. Meksika 57 tesis
2. İspanya 47 tesis
3. Tayland 46 tesis
4. Hindistan 44 tesis
5. Singapur 30 tesis
6. Türkiye 24 tesis
7. Filipinler 24 tesis

Dünya sağlık turizm hareketine göz atılacak olur ise Asya kıtasında Hindistan merkezinde Singapur ve Malezya yer almaktadır. Avrupa'da Almanya, Polonya ve Slovenya, Ortadoğu'da Ürdün, Katar ve Bahreyn öncülük etmektedir. Amerika kıtasında Meksika, Küba, Arjantin, Brezilya ve Kosta Rika önemli yere sahiptir. Kuzey Amerika'ya diğer bölgelerden ciddi talep olduğu aşağıdaki haritada görülmektedir (Binler, 2015:44).

**Harita: Dünya Turizm Hareketi ve Oranları**



**Kaynak:** <http://www.saglikturizmi.org.tr/tr/saglikturizmi-istatistikleri>

Sağlık turizminde belirli bir noktaya gelen Türkiye de yer alan tesislerin İstanbul ve Antalya'da yoğunlaştığı görülmektedir.

2010 yılı itibarıyla Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu hasta sayısı 243203 kişidir. İstanbul ve Kayseri ilk iki ili oluşturmaktadır. Kaplıca turizmi içinde en cazip iller Afyonkarahisar ve Antalya olarak sıralanmaktadır.

**Tablo:** Dünya Medikal Turizm İstatistikleri

ÜLKE	KATEGORİLER	Özel toplam	Devlet toplam	Genel Toplam
ALMANYA	Göz Diş Ortopedi Kardiyoloji Onkoloji Plastik cerrahi Beyin cerrahi	18339	10292	28631
HOLLANDA		4122	1696	5818
AVUSTURYA		2762	869	3631
KIBRIS		2460	414	2874
RUSYA		1991	430	2421
IRAK		1923	285	2208
FRANSA		1783	393	2176
AZERBAYCAN		1258	882	2140
BELÇİKA		1136	425	1561
TÜRKMENİSTAN		328	799	1127
DANİMARKA		1027	55	1082

**Kaynak:** <http://www.saglikturizmi.org.tr/tr/saglikturizmi-istatistikleri>

Dünya sağlık turizminin ülkeler arası boyutta gelişmesinde etkili unsurlar şunlardır (Binler, 2015:28-34):

- Tedavinin ya da hizmetin kendi ülkesindeki maliyetlerden ulaşım ve konaklama dâhil daha uygun olması,
- Hizmet kalitesindeki yükseklik, hastalara konuk gibi davranılmasının yanında standartların üzerinde hizmet sunumu sağlanmaktadır.
- Yasal nedenler, ülkelerinde cinsiyet değişimi gibi yasal engellerin olması sonucunda yasal engellerin olmadığı ülkelerde tedavi görebilme olanağı sağlık turizminin gelişmesinde başlıca nedenlerdir.
- Vatandaşı olduğu ülkelerde gereksinim gördüğü tedavi ya da sağlık hizmetinin yetersiz olması ve uzun süre bekletilmeleri de sağlık turizminin ülkeler arası boyutta gerçekleşmesini etkilemektedir.

Sağlık turizminde gelişmiş olan ülkelerin stratejilerinin izlenmesi sonucunda Türk dünyasında sağlık turizminin gelişmesi ve önemli bir ekonomik gelir kaynağı olma imkanı bulunmaktadır. Sağlık turizminin gelişebilmesi için yapılması gerekenler sıralanacak olursa (Binler, 2015:57):

- Turizm alanındaki fiziki altyapının güçlendirilmesi,
- Stratejik pazarlama ve tanıtım çalışmaları yapılması,
- İnsan kaynaklarının gelişiminin sağlanması,
- Medikal turizm alanının güçlendirilerek alternatif turizm olanaklarının yaratılması,
- Medikal turizmin aktif ve yoğun olarak tanıtımının ve pazarlamasının yapılması,
- Uluslararası fuarlara / etkinliklere katılım ve tanıtımlar konusunda bu alandaki paydaşların katılımı,
- Medikal Turizm hizmeti veren kurum ve kuruluşların onaylanması/sertifikalandırılması,
- Küresel alanda çalışan sağlık sigorta şirketleri ya da kişilerin sevk işlemlerini gerçekleştiren kurum ve kuruluşlarla gerekli bağlantıların oluşturulması için belirlenen ülke piyasalarında konferanslar ve etkinlikler düzenlenmesi.



## SONUÇ

Sağlık turizmindeki gelişmeler dikkate alındığında Türk dünyasının bu yönde fırsatların değerlendirilmesi gerekmektedir. Türk dünyasında sağlık turizminin gelişmesi için AB ülkelerinin uyguladığı anlaşmalara benzer anlaşmalar yapılarak belirli branşlarda uzmanlaşmaların dağıtılarak dengeli bir sağlık turizm hareketi sağlanabilir. Bu konuda yapılabilecek planlamalar arasında en önemli unsur tedavi masraflarının ödenmesi konusunda anlaşmalar yapılması ve ülke olanaklarının sağlık turizminin hangi alanında gelişime uygun olduğunun belirlenmesidir. Ülke olanakları arasında özellikle kaplıca turizminde olduğu gibi doğal olanakların varlığı, teknik ve uzman personel yeterliği, fiziki koşullar göz önünde tutulmalıdır.

Özellikle gelişmiş ülkelerin sağlık giderleri yüksek olmakta ve bunun azaltılması için çaba harcamaktadır. Bu koşullar ışığında Türk dünyasının sağlık turizmini turizm politikaları arasında ortak hedefler belirleyerek uygulamaya geçirmeleri bir fırsat olarak ortada durmaktadır. Türkiye'nin sağlık turizmindeki tecrübe ve alt yapısından yararlanılması da sağlık turizminde uluslararası başarıya katkı sağlayacaktır.

Türk dünyasının sağlık turizmi politikasında bir master çalışma yapması önceliklerini, uzmanlıklarını ortaya koyması gerekmektedir. Türk Cumhuriyetlerin sağlık envanterini hazırlaması ve bu konuda çalıştaylar yaparak ortak bir anlaşma yapmaları öncelikleri olmalıdır. Sağlık turizmindeki bu gelişmeler Türk Cumhuriyetlerinin soyo-kültürel kaynaşmaların, birbirlerini daha yakından tanımalarına imkan sağlaması yanında gelir getirici özelliği ile değerlendirilmesi gerekmektedir.

Giderek yaşanan dünya nüfusunun yanında potansiyel olarak bulunan 150 milyona yaklaşan Türk nüfusu da Türk dünyasında sağlık turizminin gelişmesinde etkili olacaktır. Türk dünyasındaki her türlü işbirliğinin yanı sıra turistik ilişkilerinde gelişmesi ve bunun bir kısmının sağlık turizmi kapsamında gerçekleşmesi beklenen bir durumdur.

## KAYNAKÇA

- BAYSAL, D. (2016) Sağlık Turizminin Türkiye Turizm Gelirleri İçindeki Payı:2000-2015, ICOMEP 26-27 Kasım, İstanbul.
- BAYSAL, D. & H. Çimen, (2016) Sağlık Turizminde Yeni bir Yaklaşım: Wellness, ICOMEP 26-27 Kasım, İstanbul.
- BİNLER, A., (2015) Türkiye'nin Medikal Turizm Açısından Değerlendirilmesi ve Politika Önerileri, Kalkınma Bakanlığı, Yayın No:2839
- ÇİMEN H. (2013) "Ardahan'ın Turizm Potansiyeli" Karadeniz Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, (21).
- ERGÜVEN, M. (2015). Wellness Turizmi, Ankara: Detay Yayıncılık.
- ERGÜVEN, M. (2015). Termal Turizm, Mustafa Altındış (Ed.), Sağlık Turizminde Wellnessın Önemi ve Wellnessın Geleceğine Turizm Bağlamında Bir Bakış (s.33-42). Ankara: Nobel
- TOKTAŞ, H. (2015). Termal Turizm, Mustafa Altındış (Ed.),Termal Sular ve Çevre (s.119-123) . Ankara: Nobel
- KÖRDEVE, M. (2016). Sağlık turizmine genel bir bakış ve Türkiye'nin sağlık turizmindeki yeri. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 2(1), 51-61

ÖZER, Ö. & SONGUR, C. (2012). Türkiye'nin dünya sağlık turizmindeki yeri ve ekonomik boyutu. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 69-81

ÖZSARI, S. & KARATANA, Ö. (2013). Sağlık turizmi açısından Türkiye'nin durumu. *Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 24(2), 136-144

NOREE, H. & SMITH. (2015,14 ). Medical tourism in Thailand: a cross-sectional study, Erişim tarihi: 10.09.2016, <http://www.who.int/bulletin/volumes/94/1/14-152165.pdf>

TC SAĞLIK BAKANLIĞI (2011). Kamu Hastanelerinde Sağlık Turizmi Ve Turistin Sağlığı Uygulama Rehberi, Ankara: Tc Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Koordinatörlüğü  
<http://www.who.int/en/> Erişim tarihi: 07.09.2016.

<http://www.saglikturizmi.org.tr/media/Pdf/2.pdf> Erişim tarihi: 01.11.2016.

<http://www.healthtourism.com> Erişim tarihi: 01.11.2016.

<http://www.saglikturizmi.org.tr/tr/saglikturizmi-istatistikleri> Erişim tarihi: 01.11.2016.

[www.satirk.gov.tr/images/pdf/tyst/03.pdf](http://www.satirk.gov.tr/images/pdf/tyst/03.pdf) Erişim tarihi: 01.11.2016.